

CRÒNICA D'ACTIVITATS

DE SANTA MARIA DE RIPOLL A SANT JOAN DE LES ABADESSES

Diumenge, dia 17 de febrer. Sortim, com sempre, a les vuit del matí de la plaça de la Universitat. L'autocar, totalment ocupat, demostra ben palesament l'interès que ha desvetllat la visita al monestir bressol de Catalunya. Arribem a la capital ripollesa al voltant de les onze i, mentre l'admiració contemplativa ens reté davant la magnífica façana del monestir, acut al nostreencontre la senyora Emília Tarracó, Conservadora del Museu d'Art de Catalunya, que ens acompanyarà i instruirà en les visites programades a ambdues viles.

El monestir de Ripoll, un dels grans centre de repoblació de la Catalunya vella a l'alta edat mitjana, fou fundat pel comte Guifré el Pilós vers el 879, i l'establí dins de la regla benedictina. Del seu conjunt monàstic, cal destacar-ne l'església que correspon, efectivament, a l'aixecada per l'abat Oliba, malgrat les modificacions sofertes al llarg del temps; la primera a mitjan segle XV, quan, a causa del terratrèmol del 1428, s'esfondrà una bona part d'un dels campanars que flanquegen la façana i havien caigut les antigues voltes romàniques, que foren reemplaçades per unes altres de gòtiques, i la segona, i més desastrosa, el 1830, quan les cinc naus primitives foren reduïdes a tres i tot l'interior fou recobert amb revestiments i motllures de guix, seguint la moda del nou gust neoclàssic.

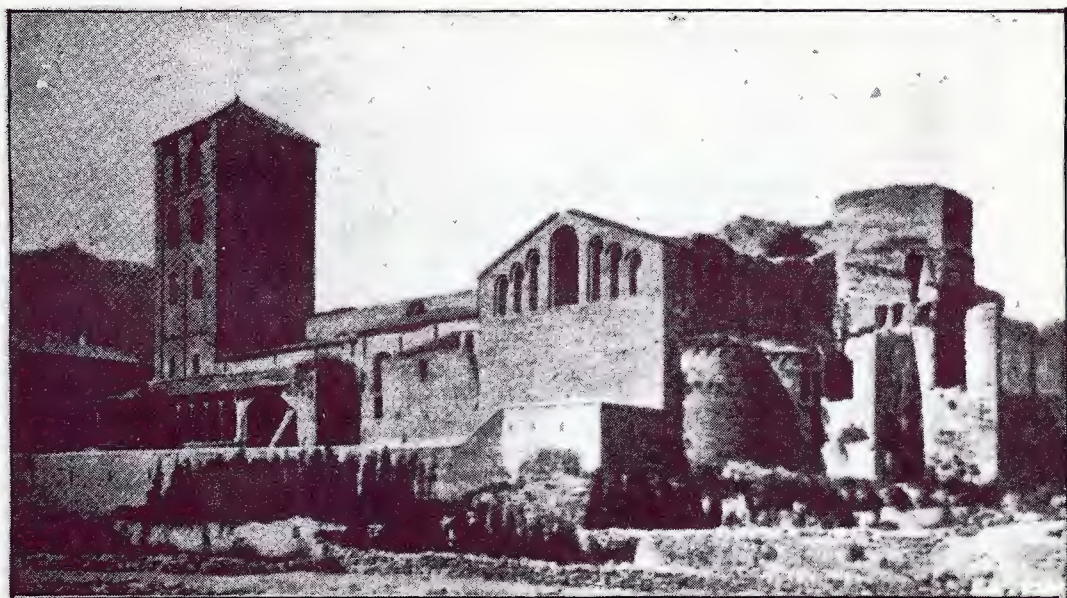
La part més genuïna és la del creuer i els set absis del segle XI, tot i que la part superior de l'absis central i el cimbori són una invenció de l'arquitecte restaurador, inspirada en Sant Jaume de Frontanyà. El total de la nau central és de seixanta metres de llargada i nou metres d'amplada.

En el creuer i en els murs interiors de la nau central es troben les tombes comtals de molts dels sobirans de Besalú i de Barcelona. La tomba de Guifré el Pilós, erigida de nou recentment, es troba a l'extrem esquerre del creuer, i a l'extrem oposat se situa la de Ramon Berenguer III el Gran, formada per una gran urna del segle XII, amb relleus que representen la mort i les exèquies del comte, situada dins d'un arcosoli sostingut per capitells del segle X, d'estil califal. De Ramon Berenguer IV, només n'existeix un monument commemoratiu, puix que les despulles del comte es perderen en les profanacions i la destrucció del monestir el 1835.

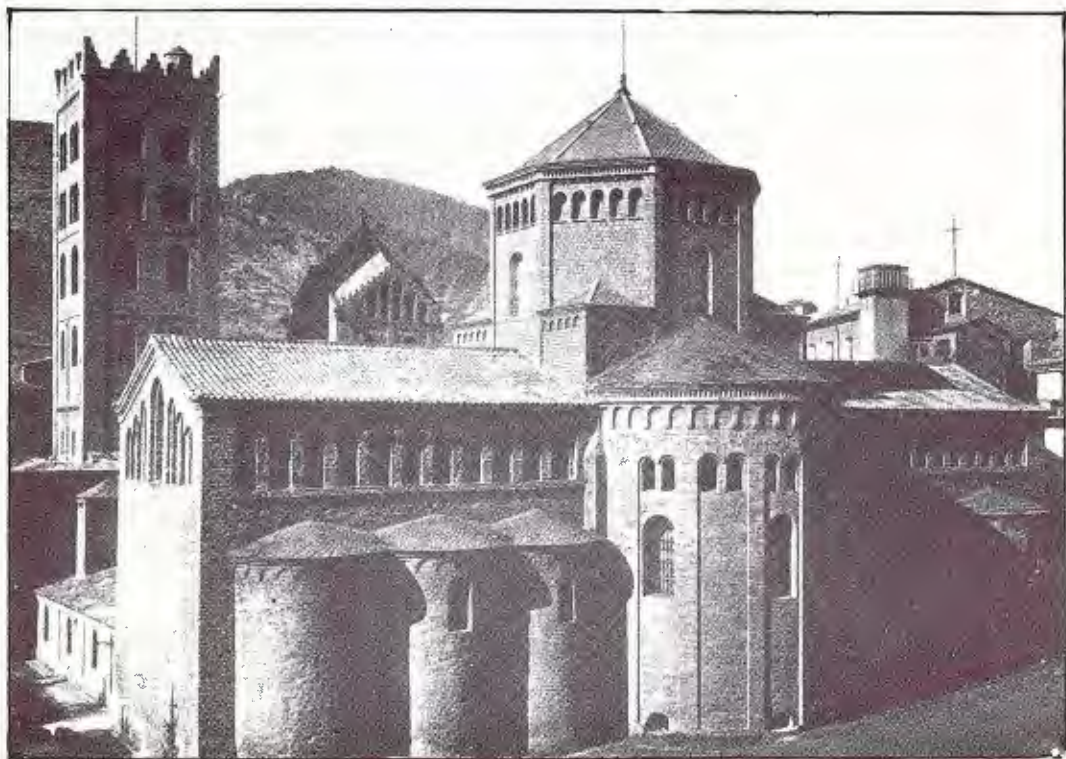
El claustre se situa a la part meridional de la basílica; començat el segle XII, no se'n continuà la construcció fins dos segles després. Malgrat la diferència d'èpoques, el conjunt presenta una certa unitat, per tal com foren sempre respectades les proporcions inicials. La part més antiga i genuïna és l'ala paral·lela a la nau de l'església, amb 13 arcs semicirculars ornats amb motllures de motius exuberants; els capitells s'inspiren en l'estil corinti clàssic i en temes iconogràfics propis del carolingi, decoració que ha donat nom a l'escola d'escultura ripollesa.

De la portalada ripollesa, qualificada com l'obra d'escultura romànica més important del país, en vàrem parlar en la circular del mes de maig. És obvi que no cal repetir allò que allí vam exposar.

Una faceta molt característica del monestir de Ripoll és el caire cultural que emprengué ben aviat. La senyora Tarracó qualificà Ripoll com un vèrtex del triangle cultural de Catalunya, triangle

Santa Maria de Ripoll, al començament de la restauració

Santa Maria de Ripoll, després de la restauració

format per Vic, Cuixà i el mateix Ripoll, curiosament regits els tres cenobis per un únic mandatari, l'abat Oliba. A partir del segle X es formà a Ripoll un important *scriptorium*, on es copiaren llibres litúrgics i pietosos, de gramàtica, d'historiografia, de matemàtiques i d'altres ciències, així com algunes famoses bíblies miniades, com les conservades a París i a la Biblioteca Vaticana.

Acabà la visita al monestir de Ripoll amb la contemplació, per la banda exterior, de l'espectacular capçalera de set absis que conserva tot el seu caire romànic.

Després de dinar a La Solana, el programa preveia de visitar Sant Joan de les Abadesses. El monestir i el museu ens foren mostrats a través del gran coneixement que en té la senyora Tarracó, a la qual des d'ací regraciem públicament el seu interès, en nom de tots els assistents. No podem estirar massa aquesta crònica i, com que Sant Joan de les Abadesses s'ho val, esperem fer-ne el motiu d'un altre escrit.

La sortida de Sant Joan va anar acompanyada d'un aiguat bastant violent; qui sap si l'esperit del comte Arnau estava enutjat de la nostra tafaneria. Malgrat tot, arribàvem a Barcelona contents i satisfets.

CICLE DE CONFERÈNCIES SOBRE LA CULTURA ALBIGESA

A cavall dels mesos de febrer i març, s'ha celebrat aquest cicle de conferències destinat a estudiar la natural relació que s'establí entre el món del romànic i la cultura albigesa. El curset ha tingut lloc a Barcelona, a l'estatge cedit gentilment per la Caixa de Barcelona, i s'ha repetit a Sabadell, al Museu d'Història d'aquella vila, i organitzat per la Delegació local dels Amics de l'Art Romànic.

La quantitat d'inscripcions, que ha sobrepujat el nombre de 300, palesa l'acceptació que troben entre els estudiosos de la història medieval els cursets que organitza la nostra Associació. Volem remarcar la nostra satisfacció i el nostre agraïment i ensems anunciar que, durant el curs vinent, continuarem amb el nostre propòsit de fer conèixer les constants històriques de l'Edat Mitjana a Catalunya.

Com a complement de l'estudi del catarisme s'ha organitzat, aprofitant la Setmana Santa, una visita als castells de la Catalunya ultrapirinenca que foren testimoni de l'heroica resistència albigesa a les forces de la croada.

Robert Durbà i Alemany